

בעוד תשעה חודשים, בראשית אוקטובר 1972, יצפו כולם לתוצאות. האם יולדו קפת, תוך 24 שעות, הרבה יותר תינור?

כך זה היה בניוירוק, כאשר ירדה עליה העלטה הגדולה. בניגוד למצרים, שנבהלו עד מוות כאשר העניש אותם אלוהים ב-מדת החושך, ידעו האמריקאים מה ל-עשות. הם עשו ילדים. השבוע ירדה העלטה על ישראל. הסיי-בות היו זהות לסיבות העלטה האמריק-אית: תגובת השרשרת של התמוטטות רשת החשמל, בעיקבות קילקול יחידה אחת.

אמנם, יתכן שהישראלים יכלו ללמוד מן הנסיון האמריקאי, להקדים תרופה ל-מכה. אבל אין הישראלים אוהבים ללמוד מנסיינם של אחרים. ישראל היא ארץ-בראשית, וכל אסון מוכרח לקרות לה עז-מה, כדי שיסיקו ממנו מסקנות.

אך יתכן שמעו ייצאו מתוקים. עקומת-הילודה של ישראל, הנמצאת לאחורונה ב-עלייה מסויימת, קיבלה דחיפה במשך שעתיים-שלוש, בהן שתקה הטלוויזיה, כבו האורות, פסקו מישחקי-הקלפים, קפאו ה-ריקודים — ולא נותרו הרבה אפשרויות אחרות.

דיעות

השלום הבוגדני

אחת לכמה שנים מתעורר הצורך לערוך מסע-התעוררות חדש בחיי האומה. מסע-התעוררות כזה משמש סתומם ללחצים החברתיים הפנימיים ומסנה את זעם ה-המון אל אובייקט שהשלטון רוצה לגנותו. כדי להפעיל מסע שיסוי כזה אין צורך באמצעים מרובים. די בכמה מארגנים טר-בים, ומסע ההתעוררות ההמוני יתחיל כבר להתגלגל כמו כדור שלג.

זוהי תופעה מקובלת בחיי שתי מדינות: ברית-המועצות, בעיקר בתקופות של של-טון סטאליניסטי — ומדינת-ישראל.

ארגניה לפרופסורים. את העילה למסע השיסוי הנוכחי, שהחל השבוע ביש-ראל, סיפק מיברק ששלחה בשעתו קבוצת

ואחר לחצים של רודפי שלום בוגדניים! בעקבות נערי הגימנסיה, הלכו בוגרי הגימנסיות — עורכי-הדין, שזוכו ודאי ב-נויפה, משום שהצליחו לגייס לפטיציה שלהם רק 200 חתימות לעומת 900 החתי-מות של הגימנויסטים. מיברקם של הפרקי-ליטים הצטיין בנוסח של הסתה פרועה, עוד יותר מזה של תלמידי הגימנסיות. "עושים הכל". כאילו לפי הזמנה, פורסמו בד בבד עם מסע ההתעוררות המוזמן, תוצאותיו של מחקר לדעת הקהל, לפיו הסתבר כי לא פחות מ-82.5% מכלל הציבור סבורים, שהממשלה עושה את כל הדרוש למען השגת שלום עם מדינות ערב, הפרט החשוב ביותר במישאל: ככל שיוודת השכלתם של הנשאלים, כן גדל אחוז הסבורים שהממשלה "עושה הכל" להשגת השלום.

הביע שר-הביטחון, משה דיין, את דעתו על נוסח העצומה: "לא הייתי חותם עליה."

חקירות

הקופה הקטנה

של משרד-הביטחון

השבועות הארוכים בהם הושמעו עדויות ארוכות, שברוב המקרים חזרו על עצמן, דחקו את דיוני ועדת ויתקון, ועדת ה-חקירה החוקרת בעסקי חברת נתיבי-נפט, לקרן זוית, וזרקורי ההתענינות של דעת הקהל, שכוונו אל דיוני הוועדה בתחילת ישיבותיה, הופנו לנושאים אחרים.

השבוע, בעת עדותו של עד משני, ש-מלכתחילה לא ייחסו חשיבות לעדותו, נפלה בפעם הראשונה פצצה בדיוני הוועדה, ונחשפו בה גילויים שלא היו ידועים עד כה בקשר לעיסקות המפוקפקות שעשה מנכ"ל נתיבי-נפט, מוטי פרידמן.

היה זה בעת עדותו של עורך-הדין אליהו מירון, מי שהיה בשעתו ממנהלי חברת הקידוחים הזרה מידבר, שקיבלה מממשלת ישראל זכיון לחיפוש נפט בסיני.

תוך כדי עדותו של מירון, התגלה עובד-דה מדהימה: שחברת מידבר שילמה ב-עפיון סכום של כ-98 אלף דולאר למוטי פרידמן, בנוסף על 700 אלף הדולאר ש-שולמו תמורת הציוד, החברה עשתה זו בצורת ויתור על חוב של מוטי פרידמן

ההחזיר סכום זה למשרד-הבטחון, כהשלמת ההתחייבות לתרומה לשדה-התעופה. הכסף שכב אצל פרידמן כמה שנים, ורק כאשר החלו דיוני ועדת ויתקון, הוא העבירו למשרד הבטחון. לא ברור לכיסו של מי הלכה בינהיים הריבית, המסתכמת בסכום של כ-50 אלף ל"י לשנה על סכום זה. הדבר המועזע בגילוי מדהים זה, לא הייתה ההשלכה לגבי העיסקה בין פרידמן למידבר, אלא חלקו של משרד-הבטחון ב-פרשה.

הסתבר, לפי העדות שהושמעה בפני ה-ועדה, כי נוסף לחלקו בתקציב המדינה, יש למשרד-הבטחון תקציב נוסף, הממומן בכספי התהייבויות של חברות מסחריות, תמורת הקלות וזכיונות שנתון המשרד. אין זה מתפקידה של ועדת ויתקון ל-חקור בגילוי זה. אולם הגילוי, מעורר שאלות נוקבות, המחייבות התערבותם של מוסדות ממלכתיים אחרים בפרשה:

● למה צריך משרד הבטחון לבנות שדות-תעופה בכספי תרומות?

● מה היקף התקציב הפרטי של משרד-הבטחון?

● האם יש למבקר-המדינה פיקוח על הכספים המורמים אל משרד הבטחון שלא דרך תקציב המדינה?

● מי מאשר את היעדים להם מוקצבים הכספים מהקופה הקטנה של משרד-הבט-חון?

יחסי חוץ

מיסמכי אנדרסון

הישראלי

שני גילויים, שהסעירו לאחורונה את ארצות-הברית, הוכיחו כי המימשל האמרי-קאי ניסה במכוון להוליך שולל את דעת-הקהל בארצות-הברית, תוך כדי קידום מדיניות כושלת ומפוקפקת ביותר.

הגילוי הראשון היה גילוי של דניאל אלסברג, שנלקח מתוך מסמכי הפנטאגון (משרד המלחמה האמריקאי), הוא חשף סיפור מחריד של הסתככות במלחמת וייט-נאם, תוך כדי הטעיה שיטתית של הצי-בור. הגילוי השני — גילוי של ג'ק אנ-דרסון, שנלקח מתוך פרוטוקולים סודיים מיישיבות קבוצת הפעולה המיוחדת של מועצת-הבטחון-הלאומי, בראשותו של ד"ר קיסינג'ר, חשף ההלטות מוזיקות, ש-נתקבלו בחשאי ביחס למלחמת הודו-פא-קיסטן, בניגוד מוחלט להסברים הריש-מיים שהוליוו שולל את הקהל.

שתי הפרשיות גם יחד דומות מבחינה אסוציאטיבית למה שעובר בישראל בשקט מוחלט: במשך שנים הרגילו השופרות הרישמיים את הציבור הישראלי לחשוב, כי הנשיא לינדון ג'ונסון היה הידיד מספר אחד של מדינת-ישראל. הגנרל דה-גול, לעומת זאת, היה השטן, שהטיל אמברגו על משלוחי נשק לישראל, ואילו הנשיא ריצ'רד ניקסון הוא ידיד מפוקפק, שצריך להתייחס אליו בשיטת כבודו וחשדו.

האמברגו של ג'ונסון. השבוע גילה השגריר יצחק רבין בראיון עיתונאי דברים מדהימים בניגוד לתפיסה הרשמית המקובלת: "עד היום כמעט לא נתפרסמה העובדה", סיפר, "שהנשיא ג'ונסון הטיל למעשה אמברגו — הוא קרא לכך בשם 'סאסנסן' — על כל הספקת הנשק הא-מריקאית לישראל, מיד עם תום מלחמת-ששת-הימים. אינני מדבר כאן על סירוב לחתום על חווי אספקה חדשים, או לחידוש חוויים קודמים. האמברגו המלא של ג'ונסון חל על פריטים, שג'ונסון התחייב לספק אותם עוד לפני מלחמת-ששת-הימים, ו-שביחס אליהם נחתמו כבר הסכמים. ההפי-סקה נמשכה עד אוקטובר 1967."

ליתר בטחון חזר רבין והדגיש: "שיתיה ברור: כל המשלוחים, שמועדם הגיע מ-סוף המלחמה ועד אוקטובר 1967, כולל חלקי חילוף — הוקפאו. לא קיבלנו כלום. מדיניות ישראל אז היתה להסתיר עובדה זו גם מדיעת הציבור הישראלי וגם מ-ידיעת הציבור האמריקני."

בתשובה על שאלה ענה רבין תשובה ישירה ביותר: "אינני חושב שהיתה זו מדיניות נבונה, בהחלט לא!" לעומת זאת הוסיף השגריר בגילוי-לב צברי אופייני: "בתקופת שלטונו של הנשיא ניקסון לא קרה, שעובכ משלוח נשק לישראל, או שארצות-הברית לא עמדה בהתחייבותה לספק לנו פריט כלשהו."

לפי פרסומים בעתונות הצרפתית הרי גם צרפת של דה-גול לא מנעה מישראל,

גודרה

שיטה סטאליניסטית

חלקי חילוף במשך כל תקופה למן מל-חמת-ששת-הימים ועד היום הזה. ידיעה צנועה בעתון, וכל הגלגל מתהפך, אבל ללא כל השפעה על דעת הקהל. איש אינו מתרגש. המימשל הישראלי יכול להמ-שיך למכור לוקשים לציבור באותו מחיר ובאותה איכות.

יחסים מרחביים

ואף על פי כן:

בולוניה תתקיים!

הידיעה באה כאפתעה אף למקורבים לוועידת בולוניה, שקיומה הועמד בספק. גם הפרטים שנתלוו לאישור זה, שהובא ארצה על-ידי שליח מוסמך, היו מעור-דים:

בוועידת בולוניה למען השלום במזרח-התיכון תקח חלק משלחת ישראלית רח-בה. אין זו הפעם הראשונה, שבה יושבים ישראלים וערבים תחת קורת-גג אחת. אך בפעם הזאת יש משום חידוש. שכן בוועי-דה זו באים הישראלים כאורחים של המזמינים, שהם חוגי השמאל (בעיקר ה-קומוניסטים) של איטליה, והאיחוד הסוציא-ליסטי המצרי.

10 ישראליים. רשימת האישים הי-ישראליים הורכבה על-ידי המזמינים, והיא נבחנת עתה על ידיהם. בכוננתם לפנות אל אותם גורמים בישראל, הדוגלים בשלום ללא סיפוח: ציונים ולא-ציונים, אנשי שמאל ואחרים, ביניהם אורי אבנרי.

עוד לפני כשבועיים היתה ועידת בולוניה שרוייה במצב של קיפאון, שנמשך חוד-שים ארוכים. גרמה לכך התנגדותם של ה-שלטונות המצריים להשתתפותו של יו"ר תנועת השלום המצרי, חאלד מוחייאלי-חסות מפלגת העבודה. פתחו מייד בפטיציה של בנינוער, שלחו לגולה את העצומה בה נאמר, בין השאר: "אל תלך הממ-שלה שולל אחר הבטחות מינכן חדשות

הנשיא ג'ונסון (עם דוי אשכרה)

אמברגו אמריקאי

למידבר בסכום זה. הגדיר עורך-הדין מיכה כספי, פרקליטו של הגנרל דוד גיב ב-דיוני הוועדה, את טיבה של עיסקה זו, לדעתו: "זוהי פשוט שוחד לפרידמן."

מי נהנה מהריבית? למירון היה הסבר אחר בהקשר לסכום זה. כאשר נית-נו למידבר הזכיונות לקידוחים בסיני, גיי-לה מירון, היא התחייבה לתרום 150 אלף דולאר למשרד-הבטחון לבניית שדה תעופה. 50 אלף דולאר שולמו על החשי-בון. כאשר נסיקו פעולות מידבר בארץ, היא נשארה חייבת 100 אלף דולאר על חשבון התחייבותה. ומשרד-הבטחון עמד על כך שהתחייבות תבוצע.

תמורת היותר על חובו של פרידמן ל-מידבר, היה פרידמן צריך, אליבא דמירון,

פרופסורים בלתי מוגדרים, בראשותו של הפרופסור לכלכלה דן שטנקין, אל ראש-הממשלה גולדה מאיר. באותו מיברק הבי-עו אנשי הקבוצה את דעתם, כי לפי מיטב הכרתם אין ממשלת-ישראל מצדה את כל האפשרויות להשגת השלום.

במיטב המסורת הסטאליניסטית החל ה-מסע המאורגן, שנועד להפנות את זעם ההמון כלפי הפרופסורים. תחילה יזמה קבוצה פעוטה של פרופסורים מאנשי ארץ-ישראל השלמה מיברק נגדי לגולדה. חבי-רי תנועת הצופים בירושלים, הנמצאת ב-חסות מפלגת העבודה, פתחו מייד בפטיציה של בנינוער, שלחו לגולה את העצומה בה נאמר, בין השאר: "אל תלך הממ-שלה שולל אחר הבטחות מינכן חדשות